

3. Колшанский Г. В. Контекстная семантика / Г. В. Колшанский. – М. : Наука, 1980. – 140 с.
4. Национально-культурная специфика речевого поведения / [под ред. А. А. Леонтьева, Ю. А. Сорокина, Е. Ф. Тарасова]. – М. : Наука, 1977. – 352 с.
5. Brown P., Fraser C. Speech as a marker of situation / P. Brown, C. Fraser // Social Markers in Speech. – Cambridge University Press, 1979. – P. 33–62.
6. Cook G. Discourse / G. Cook. – Oxford : Oxford University Press, 1989. – 168 p.
7. Fishman J. A. The sociology of language. An interdisciplinary social science approach to language in society / J. A. Fishman. – Rowley, Mass. : Newbury House Publishers, 1972. – 250 p.
8. Lasswell H. Language of politics; studies in quantitative semantics / [by Harold D. Lasswell, Nathan Leites and associates]. – Rev. ed. – Cambridge, Mass. : M.I.T. Press, 1965. – vii + 398 p.
9. Steger H. Shprachverhalten-Shprachsystem-Shprachnorm / H. Steger // Ansätze zur soziolinguistischen Theorienbildung. H. Steger (Hrsg.). – Darmstadt, 1982. – S. 353–372.

Julia Zaza

ARABIAN SIRIAN SITUATION OF THE COMMUNICATIVE CONTACT'S BEGINNING: IDIOETHNIC PARTICULARITY

The article traces some register peculiarities of Arabic greetings. The material of investigation is selected from Syrian modern films.

Key words: register of discourse, situation context, configuration of the social roles, asymmetric communication, action, reaction.

Ігошина Ж. Б.

(м. Одеса, Україна)

ВПЛИВ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ НА АРАБСЬКУ КУЛЬТУРНУ САМОІДЕНТИЧНІСТЬ

Стаття присвячена проблематиці збереження арабської культурної самоідентичності в умовах процесів глобалізації на Близькому Сході. В статті висвітлюються такі аспекти, як: арабський погляд на процеси глобалізації на Близькому Сході; проблема збереження релігійно-культурної самоідентичності в умовах глобалізаційних змін; арабські ініціативи щодо діалогу цивілізацій в рамках міжнародної організації ALECSO.

Ключові слова: Близький Схід, глобалізація, культурна самоідентичність, діалог цивілізацій, арабський світ.

В останні роки дослідження глобалізаційних процесів займає одну з

провідних ніш аналітики сучасних міжнародних відносин та процесів. Через багатовимірну сутність цих процесів їх сприйняття та тлумачення не набули загальноприйнятої та сталої дефініції. Найчастіше глобалізація розглядається як загально цивілізаційний процес, який істотно впливає на політичну та соціально-економічну й інші сфери людського буття. Таке розуміння терміну «глобалізація» запровадили у 1960-х роках відомі теоретики Римського клубу Е. Ласло, Д. Медоуз, М. Месарович та інші. Вони ж і вважаються засновниками концепції глобалізму. Проте, з кожним роком кількість інтерпретацій поняття «глобалізація» зростає, а разом з цим зростає і кількість досліджень, присвячених різним аспектам глобалізації, її впливу на міжнародні процеси не тільки на світовому рівні, але й на рівні окремих регіонів, зокрема арабського Сходу.

Виключне стратегічне значення близькосхідного регіону для міжнародного суспільства обумовив і великий інтерес західних дослідників провідних стратегічних і наукових центрів та інститутів до особливостей розвитку глобалізаційних процесів в арабських країнах. З цієї тематики організовуються численні конференції, семінари, курси; видаються монографії, звіти та посібники.

Враховуючи той факт, що близькосхідний напрямок у зовнішній політиці України стає все більш актуальним, дослідження поточних процесів трансформації, що відбуваються в арабському світі в світлі глобалізаційних процесів, має важливе значення для розуміння подій, як з точки зору політологів та міжнародних відносин, так і з точки зору практичної діяльності залучених у ці процеси держав. Весь цей комплекс мотивів і обумовив вибір теми.

Мета та основні завдання статті полягають у аналізові формування арабської політичної думки стосовно глобалізаційних процесів на Близькому Сході, дослідженні основних позицій арабських вчених стосовно впливу цих процесів на арабську культурну ідентичність і стислій оцінці арабських ініціатив щодо збереження культурної ідентичності та діалогу цивілізацій.

Особливістю даної статті є авторська концепція використання у дослідженні робіт переважно арабських авторів, що дало змогу найбільш повно виконати поставлені завдання. Роботи таких авторів, як Жорж Тарабіши, Аль-Карадаві Юсуф, Аль-Тувайджирі Абдель Азіз, Ханафі Хасан тощо, заклали фундамент цієї статті та дозволили автору скласти власне уявлення щодо сучасної арабської політичної думки. Джерельну базу статі склали офіційні документи Арабської організації з освіти, культури та науки (ALECSO), Ісламської організації з освіти, науки та культури (ISESCO), проекту «Альянс цивілізацій», створеного за ініціативою ООН.

Процеси глобалізації, що дійшли і до арабського Сходу, та зміни, пов'язані з ними, викликають неоднозначну реакцію з боку арабського суспільства. Одне з найбільших занепокоєнь викликає питання збереження арабського соціо-культурного ядра в умовах глобалізаційних змін. Саме цій

проблемі найчастіше приділяють увагу арабські дослідники та вчені у своїх роботах, присвячених глобалізації на Близькому Сході.

Необхідно відмітити, що на формування арабської політичної думки стосовно культурного виміру глобалізації головним чином вплинув релігійний чинник. Споконвіку релігійний чинник був одним з головних у процесі об'єднання людства, його можна назвати й одним з перших рушіїв глобалізаційних процесів в світі. На арабському Сході яскравим прикладом цього є заснування Арабського халіфату на основі суто ісламського розуміння державного устрою. І якщо на Заході релігія вже давно перестала відігравати важливу роль в політичних процесах, то для мусульманської частини світу, і арабо-мусульманського Сходу зокрема, релігійний фактор часто стає каталізатором доленосних внутрішньополітичних подій, які врешті-решт змінюють ситуацію не тільки в регіоні, але й впливають на міжнародні відносини та процеси. Тому не дивно, що ісламський фактор значно вплинув і на формування арабської політичної думки щодо сучасних глобалізаційних процесів на Близькому Сході.

Іслам для більшості мусульман є не просто релігійним віровченням, але й законом, що регулює всі аспекти життя, включно з економічними, суспільними та політичними сферами. Будь-які зміни, що призводять до значної трансформації сталого ісламського образу життя приречені на супротив та зворотну реакцію повернення до ще більш специфічних норм періоду «раннього ісламу». Процес глобалізації сприймається як пряма загроза ісламському віровченню, як кульмінація намагань Заходу підкорити мусульманський світ, що почалися ще за часів хрестоносців та колонізації.

Однак, не слід скидати з ваг і пам'ять про колоніальне минуле арабського Сходу, що також відіграло свою роль у формуванні сприйняття глобалізації перш за все як «найвищого прояву імперіалізму» та «культурного захоплення». Вкрай негативне ставлення до процесів глобалізації є найбільш поширеною позицією арабських мислячих кіл. Провідні арабські дослідники з острахом та підозрою відносяться до процесів глобалізації. Так, на думку відомого єгипетського вченого Саліма аль-Авви глобалізація, перш за все, має культурне значення, а саме розповсюдження західної культури, тому араби не мають іншого виходу, як відстоювати свою культурну та релігійну ідентичність перед викликами глобалізації. Він також каже про те, що «іслам був непохитним перед лицем раних вторгнень, і не залишиться безсилем, зіткнувшись з новими» [8].

Інший арабський вчений Юсуф аль-Карадаві відкидає тезу про можливість універсальності культури. Він зазначає, що треба розрізняти культуру й науку. Наукові закони є універсальними та не зазнають зовнішнього впливу, у той час як кожна культура має свої особливості. «Культура не є абстрактним знанням; це знання та пізнання, змішані з цінностями та віруваннями, що знайшли своє відтворення в діях, відображення в мистецтві та літературі. На неї здійснюють вплив релігія,

мовне середовище, культурна та цивілізаційна спадщина, а також взаємодія, як позитивна, так і негативна, з іншими культурами» [1, 21–25].

Абдель Азіз аль-Тувайджірі, генеральний директор Ісламської організації з освіти, науки та культури, став ініціатором Декларації міжнародної культурної співпраці, яка була видана 4 листопада 1996 р. на Генеральній конференції ЮНЕСКО, і підтверджувала гідність кожної культури, право та обов'язок кожної людини сприяти розвитку своєї культури, а також наголошувала, що «всі культури, незважаючи на багате розмаїття, відмінності та взаємний вплив, є складовою спадщини, якою володіє все людство». Західна ж глобалізація, на думку аль-Тувайджірі, «стирає людську ідентичність підступними, примусовими засобами, що призведе не тільки до відхилення від природного ходу речей, але й до повстання проти законів всесвіту та квінтесенції життя, порушення усіх законів людства, небезпечного вторгнення у правила міжнародного права, а також до загрози миру, безпеці та стабільності у світі» [3, 14–15].

Професор філософії Каїрського університету Хасан Ханафі також дотримується позиції про негативний вплив процесів глобалізації на арабомусульманську культуру та самоідентичність. Він розглядає глобалізацію не більш ніж механізм експлуатації великими державами бідного населення планети. На думку Хасана Ханафі глобалізація не є фатальним явищем, від якого не можна врятуватися. Не існує й історичного закону управління всім людством. Глобалізація являє собою конфлікт із культурними традиціями, національною волею та незалежністю. Ханафі вбачає конфронтацію між арабами та Заходом як історичну кризу, в якій більше було боротьби ніж діалогу. Ханафі приходить до висновку, що загроза культурній ідентичності з боку глобалізації є прелюдією до більш небезпечних викликів національній ідентичності та незалежності [7, 42–43].

Один з відомих мусульманських авторів Абдель Ваххаб аль-Масірі зазначає, що глобалізація базується на суто матеріальних цінностях: ринкових відносинах і сексі, зводячи нанівець людські цінності і саме людство. Проте, аль-Масірі впевнений, що іслам зможе «мобілізувати мусульманську націю на боротьбу з цією смертельною тенденцією, яка розчиняє національні та релігійні цінності» [4, 85–90]. Інший арабський дослідник доктор Ахмад Абдель Рахман прирівнює глобалізацію до процесу секуляризації, що означає «відокремлення релігії, заміну ісламу на прагматичні та матеріалістичні європейські та американські цінності» [4, 164–165]. Вищезгаданий ісламський вчений Юсуф аль-Карадаві у своїй книзі «Мусульмани та глобалізація» визначає глобалізацію як «новітній імперіалізм» та порівнює «американізацію світу» з ісламським універсалізмом («аль-аламія»), який визнає всіх людей в світі братами. Аль-Карадаві, як і багато інших вчених-ісламістів, заперечує значимість та важливість будь-яких ідеологій і доктрин, що «зросли на іншому ґрунті, ніж наш; адресовані людям, які відрізняються від наших людей, передають

філософію, що відрізняється від нашої філософії, з'явилися під Богом, що відрізняється від нашого Бога, стосується культури, що відрізняється від нашої культури». Він вбачає в глобалізації спробу «християнізувати світ», встановивши «релігійний імперіалізм» будь-якими засобами [1, 79]. Ще один провідний ісламський вчений Мухаммад Кутб називає глобалізацію найгіршою формою імперіалізму, що «не тільки грабує людство, але й знищує їхню само ідентифікацію, перетворюючи на підлеглих та рабів». Він докоряє мусульманам занедбання релігії та обов'язків, стверджуючи, що іслам вищий за глобалізацію та західну цивілізацію [5, 13, 54–55].

Негативне ставлення широкого кола дослідників-ісламістів до процесу глобалізації призводить до активізації ісламістських рухів та організацій, що основним пунктом своїх програм зазначають ідею ісламського відродження, встановлення ісламського халіфату за прикладом Арабського халіфату періоду «справедних халіфів», як єдиної можливої відповіді на виклики глобалізації. На сучасному етапі існують декілька проектів халіфатистського характеру, серед яких найбільш відомими та вагомими є асоціація Аль-Іхван аль-муслімун або «Брати-мусульмани», проект Хізб ат-Тахрір аль-Ісламі або «Партія ісламського визволення» та угруповання аль-Джихад аль-Ісламі або «Ісламський Джихад». Втім, треба зазначити, що у багатьох ісламських країнах діяльність халіфатистських організацій вважається радикальною та екстремістською, внаслідок чого вони не тільки потрапляють у «чорні» списки країн Європи, Азії та Америки, а й забороняються арабськими режимами.

Однак, окрім критиків процесів глобалізації на Близькому Сході, існує й шша група вчених, секуляристів як правило, що виступає з підтримкою глобалізаційних процесів, розглядаючи їх в рамках новітніх технологій, розвиненої економіки, глобальних комунікацій та глобального інформаційного простору.

Третя група дослідників закликає до пошуку власної моделі глобалізації, яка б враховувала б усі особливості арабського Сходу. Свою позицію вони визначають як «позитивний нейтралітет», спробу знайти компроміс між національними та культурними інтересами арабів та універсалізацією та стиранням кордонів, які несе в собі глобалізація [3, 21–22]. Одним з яскравих представників «позитивного нейтралітету» є Жорж Тарабіши. Він не сприймає глобалізацію з точки зору «кінця історії» або «зіткнення цивілізацій». Тарабіши вірить в світ з глобальною цивілізацією, але за умови культурного плюралізму. Він закликає взяти все найкраще з процесу глобалізації та адаптувати для арабського світу. У своїй роботі «Арабські інтелектуали та невдоволення глобалізацією» дослідник розглядає можливість позитивної моделі глобалізації для арабського світу, де б Ліга арабських держав грала активну роль, існували спеціальні мережі, що поєднували арабські наукові інститути та університети, музеї, бібліотеки, тощо. Тарабіши вірить у вірогідність створення спільного арабського

інформаційно-культурного полюсу. Він відкидає саму думку про «самоізоляцію у лялечці культурних стереотипів або задушливого фундаменталізму». В якості можливого компромісу дослідник визнає культурну мобільність. На його думку, національні культури, включаючи арабську, потребують крил так само, як і стійкого коріння для вдалого процесу інтеграції у глобалізовану культуру. Вирішальним для арабської культури в епоху глобалізації стане питання чи зможе арабська культура міцно триматись корінням за свою автентичність і традиції одночасно літаючи у височинах глобалізації [16].

Таким чином, можна стверджувати, що незважаючи на весь критицизм і скептицизм, простежується і розуміння того, що арабський Схід не може зостатися осторонь процесів глобалізації, тому необхідно віднайти шлях компромісу, селективного прийняття змін. У культурному вимірі першим кроком у цьому напрямку можна назвати небажання запозичувати іноземний термін «глобалізація». Замість нього арабські вчені запропонували одразу декілька термінів для визначення процесу глобалізації. Одними з перших були «каукаба» або «каукабійя», що за смисловим значенням корелює до «космополітизму»; «шаумалья», що походить від кореня «бути універсальним»; «каунійя», який можна перекласти як «всесвітній». Сьогодні, аналогом терміна «глобалізація» є термін «ауляма», що походить від слова «алям» – «світ». Вперше цей термін застосував відомий єгипетський політолог та економіст Самір Амін [6, 35–40].

Застосування власної термінології у визначенні поняття «глобалізація» є відображенням не тільки зростаючої популярності концепції «арабізації» іноземної термінології, а й наглядним свідченням бажання зберегти власну культуру. Так, Арабська організація з освіти, культури та науки (ALECSO), що була заснована в рамках Ліги арабських держав 25 липня 1970 року, надає одне з найголовніших значень процесу арабізації. Задля цього були створені Координуюче Бюро з арабізації (Рабат, Марокко) і Арабський центр з арабізації, перекладу, авторства та публікації (Дамаск, Сирія). Завдяки зусиллям цих установ ведеться робота над арабізацією наукових і технічних термінів іноземного походження, публікуються серії словників уніфікованих арабських термінів для різних наукових галузей, проводяться конференції з питання арабізації вищої освіти [12]. Торкаючись мовного питання, необхідно відмітити, що у ХХ сторіччі процес стандартизації арабської мови посилюється, що, в свою чергу, призводить до зменшення розриву між літературною арабською та її чисельними діалектами. Ця тенденція, на думку Джорджини Аюб може сприяти поступовій трансформації арабської мови у сучасну версію так званої «серединної» арабської мови, тобто у форму, що поєднуватиме в собі класичні норми мови із діалектичними, будуючи міст до більшого порозуміння між Магрибом та Машріком – найбільшими діалектичними групами арабського світу [11]. Процес спрощення мови відбувається також під впливом Інтернету та ЗМІ, що в свою чергу сприяє

формуванню глобального інформаційно-культурного ісламського простору, де арабська мова є мовою міжнаціонального діалогу для всіх мусульман, особливо для представників ісламської еліти.

Мова є невід'ємним елементом національної культури, яка, в свою чергу, є головною складовою поняття національної ідентичності. Важко недооцінити внесок арабо-мусульманської культури у формування людської цивілізації, зокрема європейської. Саме арабо-мусульманська культура стала мостом між античною і сучасною цивілізацією, перейнявши досягнення науки античного часу, розвинувши її та передавши народам Заходу. Питання збереження арабо-мусульманської культури та розвитку культурного і цивілізаційного діалогу з іншими країнами світу задля збереження культурного розмаїття та культурної ідентичності в умовах глобалізаційних змін займає головне місце в діяльності вищезгадуваної Арабської організації з питань освіти, культури та науки, Ісламської організації з питань освіти, науки та культури (ISESCO). Обидві ці організації підписали Меморандуми про взаєморозуміння з «Альянсом цивілізацій», проектом, ініційованим ООН [14; 15]. Якщо Ісламська організація з питань освіти, науки та культури, штаб-квартира якої знаходиться у Рабаті (Марокко), у своїй діяльності більш зосереджується на збереженні ісламської культури і цивілізації [13], то Арабська організація з питань освіти, культури та науки на погляд автора більш широко підходить до питання збереження саме арабської культурної ідентичності. Перші кроки у напрямку ініціювання діалогу культур ця організація зробила наприкінці ХХ сторіччя сумісно з міністерством культури Тунісу, провівши у 1997 році міжнародну конференцію «Діалог між арабською культурою та іншими світовими культурами». Свою подальшу діяльність у цьому напрямку Арабська організація з питань освіти, культури та науки спрямувала на поглиблення афро-арабського, арабо-азійського, арабо-китайського, арабо-японського, арабо-іберійсько-американського, арабо-європейського та арабо-російського культурних діалогів. В рамках цих культурних діалогів було проведено безліч конференцій, симпозіумів та тренувальних сесій для вчителів. Міжкультурний діалог є базовим компонентом Плану дій організації по 2010 рік. Крім того, План дій, присвячений розвитку політики культури в арабському світі (2002) визначає міжкультурний діалог одним з головних стовпів національної культурної політики [9; 10].

Таким чином, суперечливий феномен глобалізації викликає в арабському світі не тільки негативне ставлення і бажання самоізолюватися, але й стимулює активний пошук власних шляхів розвитку і відповідей на виклики глобалізації, особливо в її культурному розрізі. Прагнення зберегти власну культурну ідентичність надає процесу додатковий імпульс, сприяючи модернізації арабського Сходу та виникненню арабських ініціатив щодо реагування на виклики глобалізації на кшталт міжкультурного діалогу.

1. *Аль-Карадаві Ю.* Мусульмани та глобалізація / Юсуф Аль-Карадаві. – Каїр, 2000. – Араб.
2. *Аль-Тувайджирі А. А.* Культурна ідентичність та глобалізація / Абдель Азіз Аль-Тувайджирі. – Рабат, 1997. – Араб.
3. *Аль-Шибіні М.* Картина арабо-мусульманської культури в контексті глобалізації / Мухаммад Аль-Шибіні. – Бейрут, 2002. – Араб.
4. Іслам і глобалізація. – Каїр, 1999. – Араб.
5. *Кутб М.* Мусульмани та глобалізація / Мухаммад Кутб. – Каїр, 2000. – Араб.
6. Ми та глобалізація. – Ер-Ріяд, 1999. – Араб.
7. *Ханафі Х., Аль-Азм Садек Д.* Що таке глобалізація? / Ханафі Хасан, Аль-Азм Садек Джалал. – Бейрут, 1999. – Араб.
8. Al-Ahram. – 2003. – November, 1.
9. ALECSO's Dialogue between Cultures. Achievements : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.alecso.org.tn/Ing/images/stories/fichiers/en/dialog_culture/03%20ACHIEVEMENTS%20En.pdf.
10. ALECSO's Future Plan of Action 2005–2010 : Chapter IV. Culture : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.alecso.org.tn/Ing/images/stories/fichiers/en/Future_Plan_Action%202005_2010/Chap%20IV%20Culture.pdf.
11. *Ayoub G.* An Odyssey of Words : Evolution of the Arabic language in the 20th Century : [Електронний ресурс] / Georgine Ayoub. – Режим доступу : <http://www.aljadid.com/features/0840ayoub.html>.
12. Introducing ALECSO : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.alecso.org.tn/Ing/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1&.
13. ISESCO's Role in the Promotion of Dialogue among Civilizations : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.isesco.org.ma/english/dialogue/documents/Dialogue%20paper%20English%202008.pdf>.
14. Memorandum of Understanding between the Arab League Educational Cultural and Scientific Organization (ALECSO) and United Nations Alliance of Civilizations : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.unaoc.org/repository/ALECSO_English.pdf.
15. Memorandum of Understanding between the Islamic Educational, Scientific and Cultural Organization (ISESCO) and United Nations Alliance of Civilizations : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.unaoc.org/repository/ISESCO_English.pdf.
16. *Tarabishi G.* Arab Intellectuals and the Discontents of Globalization : [Електронний ресурс] / Georges Tarabishi. – Режим доступу : <http://www.boell-meo.org/en/web/203.htm>.

THE INFLUENCE OF THE GLOBALIZATION PROCESSES IN THE MIDDLE EAST ON THE ARAB CULTURAL SELF-IDENTITY

The article is dedicated to the problem of the maintenance of the Arab cultural self-identity under the conditions of the globalization processes expansion in the Middle East. Within the framework of the article such aspects are examined as: the Arab point of view on the globalization processes in the Middle East; the problem of the maintenance of the Arab religious-cultural self-identity under the conditions of the globalization changes; the Arab initiatives concerning the dialogue of civilizations within the framework of such international organizations as ALECSO and ISESCO.

Key words: Middle East, globalization, cultural self-identity, dialogue of civilizations, Arab world.

Капранов С. В.
(м. Київ, Україна)

КАЛЕНДАРНІ СВЯТА СУМІЙОСІ ТАЙСЯ

Одна з характерних особливостей сінто полягає в тому, що кожне святилище має власний календар свят. У цій статті ми розглядаємо основні свята Сумійосі тайся у м. Осака – одного з найдавніших і найвідоміших святилищ сінто. Аналіз календаря Сумійосі тайся показує наявність кількох історико-культурних нашарувань – стародавнього сільськогосподарського календаря, китайського календаря та запозиченого з Європи григоріанського календаря, а також уніфікованого циклу свят, запровадженого після Реставрації Мейдзі.

Ключові слова: сінто, мацурі, Сумійосі тайся, календар, свято

Однією з найважливіших сторін діяльності кожного святилища сінто (дзіндзя 神社) є свята (мацурі 祭り), які в ньому проводяться. Проте у працях, присвячених японському календарю, переважають або загальні дослідження японського традиційного календаря (наприклад, [6]), або дослідження окремих свят. Дана стаття має на меті частково заповнити пробіл – дослідження календарних циклів окремих святилищ. Для аналізу нами обрано святилище Сумійосі-тайся 住吉大社, одне з найдавніших і найвідоміших святилищ сінто.

Традиційний японський календар – це складне поєднання офіційного календаря, в основі запозиченого з Китаю, з народним – точніше, з народними, оскільки в кожній місцевості існував свій календар [8, 162–163]. Ця засаднича багатоваріантність традиції виявляється в тому, що кожне